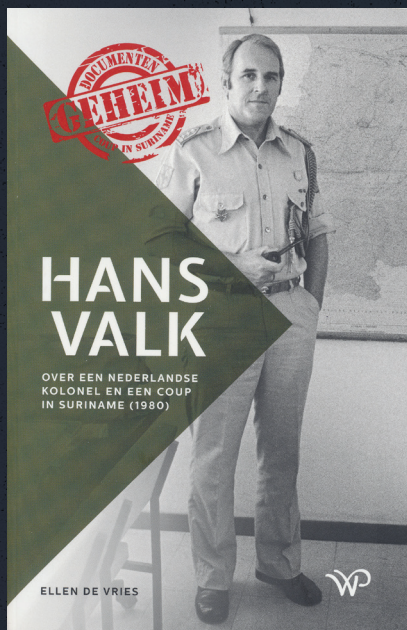

Boekenrubriek

De affaire Valk

In 1980 pleegden zestien militairen onder leiding van Desi Bouterse een coup in Suriname. Die coup bepaalde lange tijd het politieke landschap van Suriname. Verhalen dat de Nederlandse kolonel Hans Valk — namens Nederland in Suriname aanwezig om te helpen bij de opbouw van de Surinaamse Krijgsmacht — Bouterse souffleerde, keren steeds terug. Er circuleerden hardnekkige geruchten dat Valk de architect zou zijn van de staatsgreep. Deze namen zulke proporties aan dat besloten werd om hiernaar onderzoek te doen. De resultaten hiervan werden gedeeld met het Nederlandse parlement.

Toen het Nederlandse kabinet in 2011 besloot 'gevoelige informatie' over de mogelijke betrokkenheid van Valk en dus Nederland bij de coup tot 2060 achter slot en grendel te stellen, wekte dit de suggestie dat Nederland iets te verbergen had. Een van die 'gevoelige' documenten is het geheime, voor Valk belastende rapport dat de Nederlandse Landmacht Inlichtingendienst in september 1981 opstelde. Dit uitge-

lekte rapport vormde een belangrijke bron voor de beschuldigingen tegen Valk.

Ellen de Vries ging op onderzoek uit. Ze sprak met betrokken militairen in Nederland en Suriname, interviewde vertrouwelingen uit de kringen van de coupgelegers en ploegde archieven door — want hoe geheim zijn die documenten eigenlijk, en om welke documenten gaat het nu precies? Ze hield de verschillende scenario's tegen het licht. Is er sprake van een doofpotaffaire, is Valk het slachtoffer van complotdenkers en was de coup geheel van Surinaamse makelij, of is er iets anders aan de hand? Minutieus reconstrueerde zij deze periode en kwam het rapport uit 1981 boven water. Een belangrijk boek dat inzage geeft in een belangrijke periode uit de recente Surinaamse geschiedenis.

Titel: Hans Valk. Over een Nederlandse kolonel en een coup in Suriname (1980)

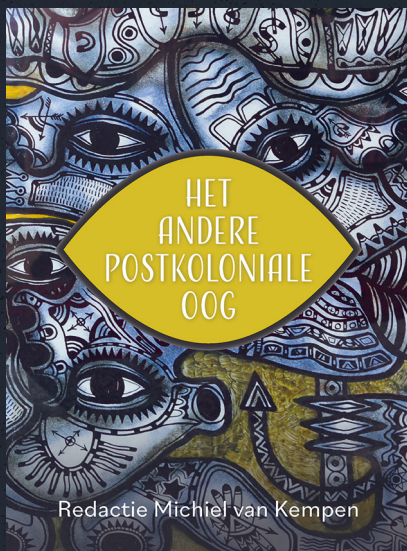
Auteur: Ellen de Vries

Omvang: 320 pagina's

ISBN: 9789462493070

Walburg Pers

Prijs: €24.95

Het andere postkoloniale oog

Dit boek vindt zijn oorsprong in een colloquium dat in 2019 werd gehouden bij het twaalfeneenhalfjarig bestaan van de leerstoel Nederlands-Caraïbische Letteren aan de Universiteit van Amsterdam. Deze leerstoel werd door de Stichting Instituut ter Bevordering van de Surinamistiek (IBS) ingesteld als West-Indische Letteren.

Dat de Nederlandse (post)koloniale cultuur en literatuur vol verrassingen zit is bekend. Wat onbelicht was, wordt in deze veelzijdige bundel uitgelicht en wat misschien wel bekend leek, krijgt een totaal nieuwe belichting. De 24 bijdragen van met de verschillende gebieden bekende auteurs beslaan maar liefst vier eeuwen en hebben betrekking op alle streken waarmee Nederland ooit een koloniale band had: Nederlands-Indië, het Caraïbisch gebied en Zuid-Afrika. Maar het gaat natuurlijk ook over de cultuur die migranten meebrachten naar en creëerden in het nieuwe Nederland. Matrozenliedjes en kookboeken passeren de revue, de dansen uit de slaventijd, de teloorgang van de Surinaams-Javaanse gamelan en de twintigste-eeuwse bemiddelaars van 'zwarte kunst'. De Indische njai schuift voorbij en een melancholische Sjahrir. Het werk van vele schrijvers wordt tegen het licht gehouden, onder meer van Albert Helman, Geert Mak, Astrid Roemer en Anil Ramdas. Belangrijke bijdragen in deze bundel zijn het eerste reisverhaal in het Sarnámi en de nieuwste generatie Nederlands-Caraïbische auteurs.

Titel: Het andere postkoloniale oog. Onbekende kanten van Nederlandse (post)koloniale culturen

Auteur: Michiel van Kempen (red.)

Omvang: 320 pagina's

ISBN: 9789087048655

Uitgeverij Verloren

Prijs: €32.00

Sporen van het slavernijverleden

De belangstelling voor het Nederlandse slavernijverleden is in de afgelopen jaren sterk gegroeid. Dit boek toont de betrokkenheid van Friesland en de Friezen bij deze koloniale geschiedenis. Hiervan is nog weinig bekend. Wie waren de Friese slaveneigenaren en hun nazaten die bij het verbod op slavernij in 1863 werden gecompenseerd voor het verlies van hun 'eigendom'? Wat was de opstelling van Friese politici als er in den Haag gedebatteerd werd over een mogelijke afschaffing van de slavenhandel en slavernij? En wat was de rol van de kerken en hun geestelijken, zowel in Friesland als daarbuiten in de koloniën?

In *Sporen van het Slavernijverleden in Fryslân* zijn 83 korte verhalen opgenomen van Friese slaveneigenaren en plantagedirecteuren; van scheepslieden, winkeliers en fabrikanten die profiteerden van slavenarbeid; van zwarte bedienden in dienst van de Friese elite en ook van Friese tegenstanders van de slavernij. De verhalen zijn verbonden aan locaties in de regio.

De wandel- en fietsroutes brengen de lezers langs onverwachte plekken in de provincie Fryslân. De stadswandelingen verkennen wat er te zien is van het slavernijverleden in Leeuwarden, Harlingen, Franeker en Dokkum. Drie fietstochten brengen de lezer naar interessante verhalen in de provincie.

Ontdek zo een stuk van de geschiedenis waar we ook bij stil moeten blijven staan, ontdek locaties die herinneren aan het koloniale verleden en de daarmee verbonden slavernij.

Auteur Barbara Henkes schreef eerder samen met Margriet Fokken het interessante boek *Sporen van het slavernijverleden in Groningen*. Dit belangrijke boek is een welkome aanvulling in de literatuur over het slavernijverleden en koloniale geschiedenis van Nederland en laat zien dat ook de uithoeken deelhadden in deze geschiedenis.

Titel: *Sporen van het Slavernijverleden in Fryslân*

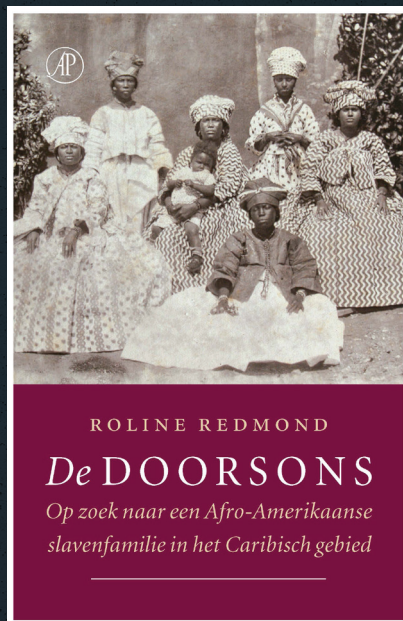
Auteur: Barbara Henkes

Omvang: 144 pagina's

ISBN: 9789054523956

Uitgeverij Passage Groningen

Prijs: €17.50

De Doorsons

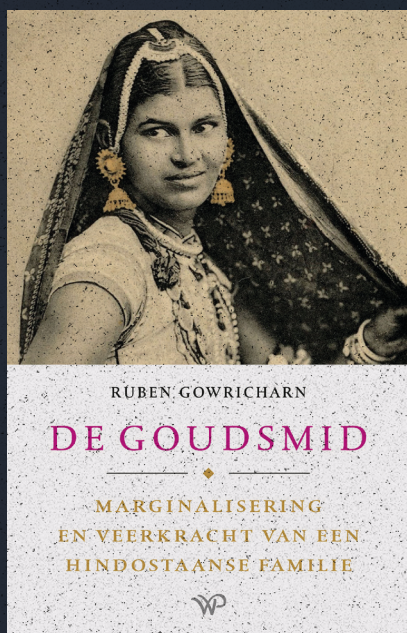
Dit twee eeuwen omspannende verhaal is Roline Redmonds indrukwekkende kroniek van haar eigen tot slaven gemaakte familie. Dat verhaal ontvouwt zich als een intercontinentale odyssee langs getuigen en in archieven in Suriname en Nederland en wordt verteld als was de auteur een hedendaagse griot: de West-Afrikaanse chroniqueur van de familiegeschiedenis. De naspeuringen worden danig

bemoeilijkt doordat voorouders in alle archieven ontbreken omdat ze niet meer waren dan chatteel, oftewel gebruiksgoederen. De Doorsons weten hun achterstand dankzij hun enorme werkkraft desondanks om te buigen, heel vaak onder leiding van de vrouwen, hun kroost beschermend en gebruikmakend van oude rituelen om de overerfde pijn van verlies en verlangen te helen. Deze flaptekst zegt precies waar het boek overgaat en is geen woord te veel gezegd.

Roline Redmond zegt er zelf over: 'Mijn interesse voor mijn familie is gevoed door onze drie voormoeders. Mijn overgrootmoeder Constantia Augustina Doorson, de marktvrouw, mijn grootmoeder Paulina Magdalena Wijks, de wasvrouw, en haar dochter, mijn moeder, Annette Josephine Wilson, de naaister, matriarchen uit drie generaties. De Doorson-Wijks-familie. Meer nog dan kennis van en feiten over de familie hebben ze ons een sfeer doorgegeven, en wel een van verlies en van verlangen naar verbinding met verwanten. Die verlangens werden niet concreet uitgesproken, maar sluimerden op een hoge plank in een hoekje van mijn bewustzijn. Mijn moeder is het meest uitgesproken geweest in haar streven om contact te zoeken met familieleden. Zowel met de levenden als met de gestorvenen.'

Het boek is het narratief van elke slavenfamilie die zijn oorsprong vindt in de trans-Atlantische slavenhandel. Het verhaal is een speurtocht naar personen en naar gegevens in archieven, en naar leven en overleven in een gedwongen werkkritme, vanaf 1873 weliswaar in vrijheid, maar ook in armoede. Want hoe geef je een gezicht aan mensen die geen gezicht hebben in de geschiedenis, waar geen of nauwelijks gegevens over zijn bewaard, die het product zijn van een onmenselijk systeem. Roline Redmond is erin geslaagd om met dit belangwekkend boek ons van veel relevant achtergrondmateriaal te voorzien en doet haar familiegeschiedenis recht aan. Een boek dat gelezen moet worden!

Titel: De Doorsons. Op zoek naar een Afro-Amerikaanse slavenfamilie in het Caribische gebied
 Auteur: Roline Redmond
 Omvang: 424 pagina's
 ISBN: 9789029543651
 Arbeiderspers
 Prijs: €24.99

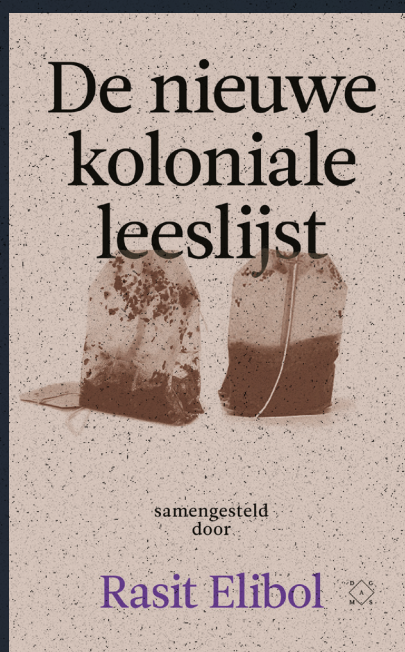
De Goudsmid

In het Suriname van de jaren zestig is Parmeswar Gowricharn een gerespecteerde goudsmid met een tevreden klantenkring. Maar de verhuizing naar een andere wijk, die een stap hogerop had moeten betekenen, zorgt juist voor meer problemen. Afgesneden van zijn klantenkring wordt het voor de goudsmid juist moeilijker om aan werk te komen. Hij marginaliseert en raakt verslaafd aan alcohol. Hoe reageert de Hindostaanse gemeenschap, waarin maatschappelijk aanzien en succes zwaar wegen, op deze sociale daling? Hoe reageren de gezinsleden?

Ruben Gowricharn, zoon van de goudsmid, analyseert de marginalisering van zijn ouderlijk gezin en legt een aangrijpende geschiedenis bloot van werkdrijf, kwetsbaarheid, incasseringsvermogen en veerkracht. De auteur doet met deze persoonlijke familiegeschiedenis een boekje open over het reilen en zeilen in de Hindostaanse gemeenschap waar niet iedereen blij mee zal zijn. In Suriname hangt men

liever de vuile was niet buiten. Het getuigt van moed om deze geschiedenis met een breed publiek te delen. Hij gaat openhartig in op de ondergang van zijn vader en de effecten hiervan op het gezin en het uiteindelijke vertrek naar Nederland. In tegenstelling wat je zou kunnen verwachten vreemd de zoon uiteindelijk niet van zijn vader maar ontstaat begrip voor de situatie van zijn vader. Een prachtig geschreven boek waar iedereen kennis van moet nemen.

Titel: De goudsmid. Marginalisering en veerkracht van een Hindostaanse familie
 Auteur: Ruben Gowricharn
 Omvang: 178 pagina's
 ISBN: 9789462497054
 Walburg Pers
 Prijs: €19.99

Koloniale leeslijst

Nu standbeelden sneuvelen en het koloniale verleden opnieuw tegen het licht wordt gehouden, is het hoog tijd om ons weer te verdiepen in de koloniale letteren. Want is die besmette canon nog het lezen waard? En is het geen tijd om Oeroeg en De stille kracht van hun sokkel te trekken? Waarom is er amper aandacht voor de Surinaamse en Antilliaanse literatuur in Nederland? Welke boeken en schrijvers zijn er vergeten of over het hoofd gezien?

Namens De Groene Amsterdammer stelde Rasit Elibol De nieuwe koloniale leeslijst samen: een bundel essays die de koloniale klassiekers aan een noodzakelijke nieuwe lezing onderwerpen, maar daar bovenal iets naast en tegenover plaatsen. Een verscheidenheid aan auteurs schrijven een reflectie op het boek dat ge(her)lezen moet worden. Dit maakt dat ondanks je met een boek bekend bent er anders naar gaat kijken bij het herlezen. Behalve 'de Grote Drie' van het Indische literaire erfgoed – Multatuli, Louis Couperus en Hella Haasse wordt ook aandacht besteed aan andere Indische auteurs en naar grote schrijvers van Suriname, en de Antillen.

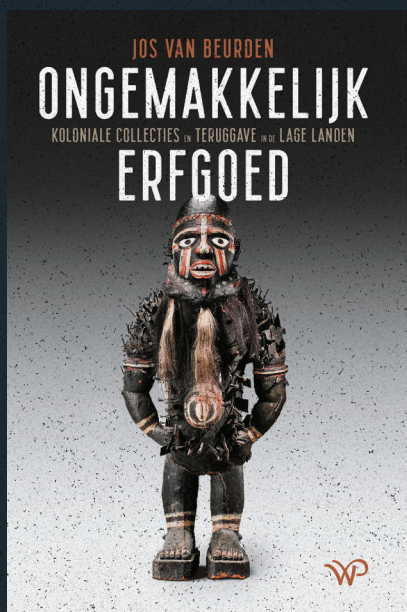
Zo schrijft Xandra Schutte over De stille plantage van Albert Helman. Gloria Wekker over Het land van herkomst van E. du Perron. Warda El-Kaddouri over Sarnami Hai van Bea Vianen (waar binnenkort ook een herdruk van verschijnt). Rasit Elibol over Kollektieve Schuld van Edgar Cairo. Tessa Leuwsha over de Buru-tetralogie van Pramodya Ananta Toer. Basje Boer over de gekte van een vrouw van Astrid Roemer. Michiel van Kempen over De morgen gloeit weer aan van Tip Marugg en Manon Uphoff over Badal van Anil Ramdas. Een aanrader van een boek die niet alleen stimuleert tot lezen en herlezen van verschillende boeken maar deze voorziet van kritische kanttekeningen. Het boek biedt inderdaad een essentiële dwarsdoorsnede van de koloniale letteren aan.

Titel: De nieuwe koloniale leeslijst
 Auteur: Rasit Elibol
 Omvang: 238 pagina's
 ISBN: 9789493168879
 Das Mag
 Prijs: €21.99

Ongemakkelijk erfgoed

Het kanon van de koning van Kandy, krachtbeelden uit Congo, de Benin-bronzen, Javaanse tempelbeelden: het is maar een greep uit een veelheid van voorwerpen die vaak op oneigenlijke wijze in bezit zijn gekomen van Nederlandse en Belgische musea en

particuliere verzamelaars. En dan liggen hier ook nog menselijke resten uit koloniale gebieden.

Sinds hun onafhankelijkheid roepen de voormalige koloniën om teruggave van verloren erfgoed. Daardoor voelt dit bezit steeds ongemakkelijker en zoeken regeringen en musea in Nederland en België manieren om waardevolle objecten terug te geven. De Raad van Cultuur kwam onlangs met een advies over dit onderwerp dat door de Nederlandse regering is overgenomen.

Hoe en wanneer zijn deze voorwerpen hier gekomen, en waar zijn ze nu? Is het allemaal roofkunst? Hoe gaat teruggeven in zijn werk? Zijn er succesvolle voorbeelden? Moet iets ook terug als het hier niet gemist kan worden? De antwoorden op die vragen blijken verre van eenduidig.

Auteur Jos van Beurden is een specialist als het gaat om betwist erfgoed. Hij schreef er al eerder enkele boeken over. In deze toegankelijke en gedegen publicatie schrijft hij hierover voor een groot publiek. Hij legt uit waar deze discussie over gaat en hoe ingewikkeld het ook kan zijn. Het moet een aanzet zijn voor erfgoedinstelling om goed te kijken naar de herkomst van hun collectie. Zeker als het om Indonesië gaat liggen er veel stukken in

musea waarvan de werving punt van discussie is. Hoewel niet in alle gevallen het zal gaan om roofkunst zijn ook genoeg objecten die vallen onder de categorie ongemakkelijk erfgoed. Zijn die objecten misschien beter op zijn plaats in de landen van herkomst. In het boek is ook een hoofdstuk gewijd aan Suriname en het Caribisch gebied met een interessante casestudie over een Marron stoel. Een belangrijk boek over een belangrijk thema...

Titel: Ongemakkelijk erfgoed. Koloniale collecties en teruggave in de Lage Landen

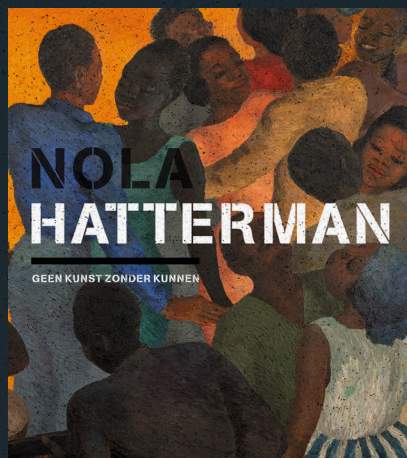
Auteur: Jos van Beurden

Omvang: 240 pagina's

ISBN: 9789462496583

Walburg Pers

Prijs: €24.99

Nola Hatterman

Dit boek verschijnt ter gelegenheid van de expositie Surinaamse School. Schilderkunst van Paramaribo tot Amsterdam die eerder dit jaar in het Stedelijk Museum, Amsterdam werd gehouden.

Nola Hatterman (1899-1984) was behalve kunstschilder ook actrice en grafisch ontwerper en afkomstig uit een koloniaal milieu met banden in Oost en West. Ze maakte in de jaren '30 kennis met zwarte, Surinaamse communistisch gezinde activisten als Anton de Korn en Otto Huiswoud en sloot een bondgenootschap met jonge Surinaamse studenten als Eddy Bruma, Eugène Gessel, Hein Eersel en

Jules Sedney die na de Tweede Wereldoorlog de oceaan overstaken om in Amsterdam te komen studeren.

Hattermans meesterstuk – Louis Richard Drenthe/ Op het terras (1930, Stedelijk Museum Amsterdam) – heeft een vaste plaats in de kunstcanon veroverd, maar ander werk van haar is nagenoeg onbekend. In 1953 verhuisde Hatterman naar Suriname, het land van haar hart, om er les te gaan geven en haar vierluik over slavernij en marronage (vluchten uit en verzet tegen slavernij) te voltooien. Daar gaf zij decennialang ook les aan jonge in kunst geïnteresseerde Surinamers en inspireerde een generatie van Surinaamse kunstenaars. Haar engagement en gedurfde thematiek spreken tot de verbeelding.

Samensteller Ellen de Vries die al eerder de mooie biografie over Nola Hatterman schreef verzamelde een team van ingevoerde auteurs waaronder Esther Schreuder, Marieke Visser, Bart Krieger, Stephan Sanders en Kitty Zijlmans om haar heen om te onderzoeken welke plaats Hatterman inneemt in de kunstgeschiedenis van Nederland en Suriname. In het mooi uitgevoerde boek is er volop ruimte voor de kunst van Nola. Veel werk dat je eigenlijk nooit ziet uit privécollecties. Een pareltje van een boek dat niet in de boekenkast mag ontbreken.

Titel: Nola Hatterman. Geen kunst zonder kunnen

Auteur: Ellen de Vries (red.)

Omvang: 184 pagina's

ISBN: 9789462623361

Waanders Uitgevers

Prijs: €27.50

